

ประโยค ป.ธ. ๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๐

๑. บัดนี้ พระบรมศาสดาเมื่อจะทรงสรรเสริญพระราชาด้วยพระคุณตามที่เป็นจริง จึงตรัสพระคาถาสุดท้ายว่า

ญาติธรรมนี้นั้น พระองค์ทรงเปิดเผยแล้ว
การบูชาเพื่อชนผู้ล่วงลับไปแล้ว พระองค์
ทรงทำแล้วอย่างโอฬาร และกำลังของภิกษุ
ทั้งหลาย พระองค์ทรงตามเพิ่มให้แล้ว บุญ
มิใช่น้อย พระองค์ทรงชวนชวายนแล้ว ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น ที่ชื่อว่า ญาติธรรม คือการทำกิจอันญาติทั้งหลายพึงทำเพื่อญาติทั้งหลาย ฯ บทว่า นิทสูติโต ความว่า มหาบพิตร ญาติธรรมแม้อันมหาบพิตรเมื่อถวายทักษิณานี้ ชื่อว่าทรงเปิดเผยแล้ว ได้แก่ ทรงทำให้เป็นตัวอย่าง ได้แก่ทรงทำให้ปรากฏแก่ชนหมู่มากแล้วอย่างนี้ว่า ญาติธรรมแม้อันพระองค์พึงให้บริบูรณ์ ด้วยการทำกิจอันญาติทั้งหลายพึงทำเพื่อญาติทั้งหลายอย่างนั้นนั่นแล ไม่พึงทำคนให้เคืองรอนด้วยการร้องให้เป็นคั้น อันหาประโยชน์มิได้ ฯ บทว่า อุฬารา ความว่า การบูชาเพื่อเหล่าชนผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างกว้างขวาง คือ อย่างมั่งคั่ง อันพระองค์ทรงทำชนผู้ล่วงลับไปแล้วเหล่านั้นให้บรรลุมิตรสมบัติ ชื่อว่าทรงทำแล้ว ฯ ที่ชื่อว่ากำลัง ได้แก่กำลังกายของภิกษุทั้งหลาย อันพระองค์ผู้ยังหมู่สงฆ์มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประมุขให้อิ่มหนำด้วยอาหารมีข้าวและน้ำเป็นคั้น ชื่อว่าทรงตามเพิ่มให้แล้ว ฯ บทว่า ปสฺสตีติ ความว่า บุญอันพระองค์ผู้ยังเจตนาเครื่องบริจาคนิคุณมีความอนุเคราะห์เป็นคั้นเป็นบริวารให้บังเกิดแล้ว ชื่อว่าทรงชวนชวายนแล้ว ฯ

๒. ดังนั้น การบำรุงมีการเลี้ยงเป็นต้น ชื่อว่าเป็นมงคล เพราะเป็นเหตุแห่งประโยชน์เกื้อกูลในปัจจุบัน ๕ อย่าง คือ การห้ามจากความชั่ว การให้ดำรงอยู่ในความดี การให้ศึกษาศิลปวิทยา การจัดหาภรรยาที่สมควรให้ และการให้ทรัพย์มรดก ฯ เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า อุนกรคฤหบดีบุตร ทิศเบื้องหน้าคือบิดามารดา อันบุตรบำรุงแล้วด้วยฐานะ ๕ เหล่านี้แล ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยฐานะ ๕ คือ ย่อมห้ามจากความชั่ว ให้ดำรงอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา จัดการหาภรรยาที่สมควรให้ มอบทรัพย์มรดกให้ในสมัย อุนกรคฤหบดีบุตร ทิศเบื้องหน้าคือบิดามารดา อันบุตรบำรุงแล้วด้วยฐานะ ๕ เหล่านี้ ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยฐานะ ๕ เหล่านี้แล ฯ

บรรดาฐานะ ๕ ประการเหล่านั้น ในฐานะที่ ๓ นี้ว่า ปาปานิวารณติ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ชื่อว่า การห้ามจากความชั่ว มีอนาคตเป็นอารมณ์ ฯ เพราะว่า การห้ามจากวัตถุที่ประจวบเข้า พึงมีได้ทั้งเมื่อวิติกมโทษยังเป็นอนาคตทีเดียว ไม่พึงมี ในเมื่อวิติกมโทษยังเป็นไปอยู่ แต่การทำความชั่ว อันกุลบุตรให้บังเกิดแล้วมีกิริยาเพียงการคิดเขียนเป็นเครื่องตอบแทน ฯ เพราะเหตุนั้น ในอรรถกถา พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวไว้ว่า บิดามารดากล่าวโทษอันมีในปัจจุบันและสัมปรายภพ แห่งอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีปาณาติบาตเป็นต้นแล้ว ห้ามว่า พ่อ เจ้าอย่าทำความชั่วเห็นปานนี้นะ ดังนี้เป็นต้น ย่อมตำหนิแม้ความชั่วที่บุตรได้ทำแล้ว ฯ

ในฐานะที่ ๓ ว่า กุลยาณนิวาสนนติ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ บิดามารดาแม้ให้รางวัลแล้ว ยังบุตรให้ดำรงอยู่ คือ ให้ตั้งอยู่ในกุศลกิจทั้งหลายมีการสมาทานศีลเป็นต้น เหมือนอนาถบิณฑิกเศรษฐี และเหมือนมารดาของมิตตวินทุกะ ในกาลของพระกัสสปพุทธเจ้า ฉะนั้น ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล ไทยเป็นมคธ

- ๑. อิทานิ สคฺดา ขณฺณจฺจกุณฺเณหิ ราชานํ ปสฺสฺนโต โอสานคณฺมาห
 โส ฉาติธฺมฺโม จ อํ นิตฺสฺสโต
 เปตฺตาน ปุชฺชา จ กตฺตา อุพฺพารา
 พลณฺจ ภิกฺขุณฺนมฺนุปรฺตินฺนํ
 คฺมุเหหิ ปุณฺณํ ปสฺสํ อนฺนปฺปนฺนํ ๑

คคฺด ฉาติธฺมฺโมติ ฉาติหิ ฉาติณํ กคฺคทฺทกฺกจฺจกรณํ ๑ นิตฺสฺสโตติ
 คฺมุเหหิปี เอวเมว ฉาติณํ ฉาติหิ กคฺคทฺทกฺกจฺจกรณเณ ฉาติธฺมฺโม
 ปริปุเรตทฺโพน น นีรคฺคเณ รุณฺณาทีนํ อคฺคตา ปริตฺตาเปตทฺโพนติ เอวํ มหาราช
 คฺมุเหหิ อิมํ ทกฺขิณํ เทนฺเตหิ นิตฺสฺสโต นิตฺสฺสนํ ทฺพนฺนํ ชนํ ปากฺกั
 กโต ๑ อุพฺพาราติ ฝิตฺตา สมิตฺฐา เปตฺตานํ ปุชฺชา คฺมุเหหิ เต ทิพฺพสมฺปคฺติ
 อธิคฺเมนฺเตหิ กตฺตา ๑ พลนฺนํติ ภิกฺขุณฺนํ กายพลํ คฺมุเหหิ ทฺททฺรปฺมุขํ สจฺจํ
 อนฺนปฺปนาทีนํ สนฺนคฺปฺเนนฺเตหิ อนฺนปฺปฺตินฺนํ ๑ ปสฺสฺนนฺติ อุปรฺจิตํ คฺมุเหหิ
 อนฺนคฺมปฺปาทิคฺคณฺปริวารํ จาคเจตฺนํ นิตฺทคฺคเตนฺเตหิติ ๑

๒. อิติ ภิรณฺมาทิสฺส
 ปฏฺฐิรฺูปทฺทารสฺส
 ปณฺจวิธทฺทิจฺจทฺทมฺมิกฺกิตฺทเหตุโต มจฺจคฺลํ ๑ เตน
 วคฺคตํ อิมฺหิ โข คหปคฺติปฺคฺตํ ปณฺจหิ จานฺเหหิ ปฺคฺตเตน ปฺรคฺตติมา ทิสฺสา
 มาตฺตาปิตโร ปจฺจปฏฺฐิจิตฺตา ปณฺจหิ จานฺเหหิ ปฺคฺตํ อนฺนคฺมปฺนฺนํติ ปาปา นีวาเรนฺนํ
 กฺลฺยาณเณ นีวาเรนฺนํติ สิปฺปํ สิกฺขาเปนฺนํติ ปฏฺฐิรฺูเปเน ทาเรเน สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ทายชฺชํ นิตฺถยาเทนฺนํติ อิมฺหิ โข คหปคฺติปฺคฺตํ ๑เป ๑ อนฺนคฺมปฺนฺนํติ ๑

คตฺถ ปาปา นิวาเรณฺตฺติ เอตฺถ ปาปโต นิวารณฺ นาม อนาคตวิสัย ฯ
 สมฺปตฺตวตฺตฺตฺโตปิ หิ นิวารณฺ วิตฺติกฺกเม อนาคเตเหว สียา น วตฺตมานเ
 นิพฺพตฺติตา ปน ปาปกิริยา ครอบมตฺตปฏิการา ฯ เตนฺนฺจกถาย
 ปาณาติปาตาหิณฺ ทิฏฺฐธมฺมิกสมฺปรายิกมาหิณฺว วตฺวา ตาต มา เหวรूपิ
 กรีติ นิวาเรณฺติ กตฺมปิ ครอบนฺตฺติ วตฺตํ ฯ

กถฺยาณเ นิเวเสนฺตฺติ อนาถปิณฺจโก วิย กสฺสปทฺททกาเล
 มิตฺตวินฺนทฺทกสฺส มาตา วิย จ ลณฺจํ ทตฺวาปิ สีลสมาทานาหิณฺสู นิเวเสนฺติ
 ปตฺติจฺจาเปณฺติ ฯ
